

bertolt brecht

myšlenky

československý spisovatel

Praha 1958

dá se dnešní svět zobrazit na divadle?

Se zájmem se dovídám, že Friedrich Dürrenmatt v jednom rozhovoru o divadle položil otázku, dá-li se dnešní svět ještě vůbec zobrazit na divadle.

Jakmile je tato otázka jednou položena, myslím, že je třeba ji připustit. Minul už čas, kdy zobrazení světa na divadle musilo být výlučně věcí prožitku. Aby se stalo prožitkem, musí být pravdivé.

Je mnoho lidí, kteří konstatují, že prožitek v divadle je stále slabší, méně lidí však pozoruje, že zobrazovat dnešní svět je čím dále tím obtížnější. Právě tento poznatek podnítil některé z nás dramatiků a režisérů, abychom se dali do hledání nových uměleckých prostředků.

Já sám, a vy jako odborníci to víte, jsem se nejdnou pokusil dostat dnešní svět, dnešní soužití lidí do zorného pole divadla.

Když toto píší, sedím jen několik set metrů od

velkého divadla, vybaveného dobrými herci a všim potřebným technickým zařízením; v tomto divadle mohu s četnými, vesměs mladými spolupracovníky ledacos vyzkoušet, na stolech kolem sebe mám knihy modelů s tisíci fotografiemi z našich inscenací a s mnoha více či méně přesnými popisy nejrozličnějších problémů a jejich dosavadních řešení. Mám tedy všechny možnosti, ale nemohu říci, že by dramaturgie, kterou z určitých důvodů nazývám nearistotelovskou, a příslušný epický způsob hraní byly o ní řešením. Jedno však se vyjasnilo: Dnešní svět lze dnešním lidem vylíčit jen tehdy, líčíme-li jej jako svět, který lze změnit.

Dnešní lidé oceňují otázky pro odpovědi. Dnešní lidé se zajímají o poměry a události, proti nimž mohou něco dělat.

Před lety jsem viděl v jedné novinách fotografii, která z reklamních důvodů ukazovala Tokio zničené zemětřesením. Většina domů se zřítily, ale několik moderních budov se zachovalo. Titulek zněl: Steel Stood – Ocel zůstala stát. Srovnejte toto vylíčení s klasickým líčením výbuchu Etny od Plinia staršího a naleznete u něho typ líčení, který musejí dramatikové tohoto století překonat.

Ve století, jehož věda dokáže přírodu tak měnit, že se svět již téměř zdá být obyvatelný, nelze už nádlouho líčit člověku člověka jako oběť, jako předmět neznámého, ale pevně daného prostředí. Z hlediska kopacího míče by sotva šlo koncipovat zákonitosti pohybu.

Proto totiž, že povaha lidské společnosti – na

rozdíle od povahy přírody v obecném slova smyslu – byla udržována v temnotách, stojíme teď, jak nás ujišťují ohromení vědci, před možností nadobro zničit planetu, sotva jsme ji udělali obyvatelnou.

Nepřekvapí Vás, řeknu-li Vám, že otázka, lze-li vylíčit svět, je otázkou společenskou. Soudil jsem tak po mnoho let a žiji teď ve státě, kde se vynakládá nesmírné úsilí, aby se společnost změnila. I když třeba odsuzujete prostředky a způsoby – ostatně doufám, že je znáte opravdu, nikoliv z novin –, i když třeba neakceptujete právě tento ideál nového světa – doufám, že i tento ideál znáte –, přece asi nepochybujete, že se ve světě, v němž žiji, pracuje na proměně světa, na proměně soužití lidí. A snad mi přisvědčíte, že dnešní svět změnu potřebuje.

Pro tento malý článek, a já Vás prosím, abyste jej považoval za přátelský příspěvek k Vaší diskusi, snad postačí, vyjádřím-li buď jak buď svůj názor, že dnešní svět se na divadle zobrazit dá, avšak jenom tehdy, pojímáme-li jej jako svět, který lze změnit.

otázky a názory

Rídí Jan Krístek a Otakar Mohyla
svazek 7

bertolt brecht

myšlenky

Výbor z Brechtových statí sestavil,
doslovem a poznámkami opatřil
Jan Grossman.

Přeložil Ludvík Kundera.

Články *Dá se dnešní svět zobrazit
na divadle? Zastrážování klasičností
a Studium prvního výstupu*

Shakespearova Coriolana

přeložila Marta Staňková.

Obálku navrhl Jiří Balcar.

typografickou úpravu Zdenek Seydl.

Odpovědná redaktorka

Marta Staňková.

Vydal jako svou 1375. publikaci

Československý spisovatel v Praze 1958.

Z nové sazby písmem Supergrotesk

vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p.,

provozovna 2, Brno.

Papír 86/122, AA 7,52, VA 8,19,

D-586701. Náklad 8000 výtisků.

09/20. 1. vydání.

Brož. 9,80 Kčs

56/VI-2